

**Участь жителів Розвадівської
грумади у визвольних змаганнях
українського народу в ХХ ст.**

Роман Сколоздра

Легіон УСС

Легіон УСС сформовано як добровільну
формацію на початку вересня 1914 р.
у Стрию.

**Із перших днів у ньому служили уродженці
нашої громади:**

- *Микола Величко з Держова*
- *Василь Мороз і Ярослав Кузьмич з Пісочної*
- *Василь Панчак з Надітичів.*

Протягом 1914-1916 рр. Легіон УСС брав участь у численних боях з московськими військами на Східному фронті.

Восени 1916 р. залишки Легіону після запеклих боїв на Бережанщині **були відведені в околиці Миколаєва.**

Саме тоді створено дві відомі стрілецькі пісні:

- 1. Бо війна війною, гайта-вйо, вісьта-вйо!*
- 2. Як з Бережан до Кадри січовики манжали,
Там краялось серденько із горя й печалі.*

Вишкільні сотні Легіону розташовано у селах
Розвадів, Верин, Надітичі, Рудники.

Головне завдання Вишколу – бойова підготовка
новобранців.

Учасники підстаршинського курсу УСС в Розвадові

*На стрільниці
в Розвадові*

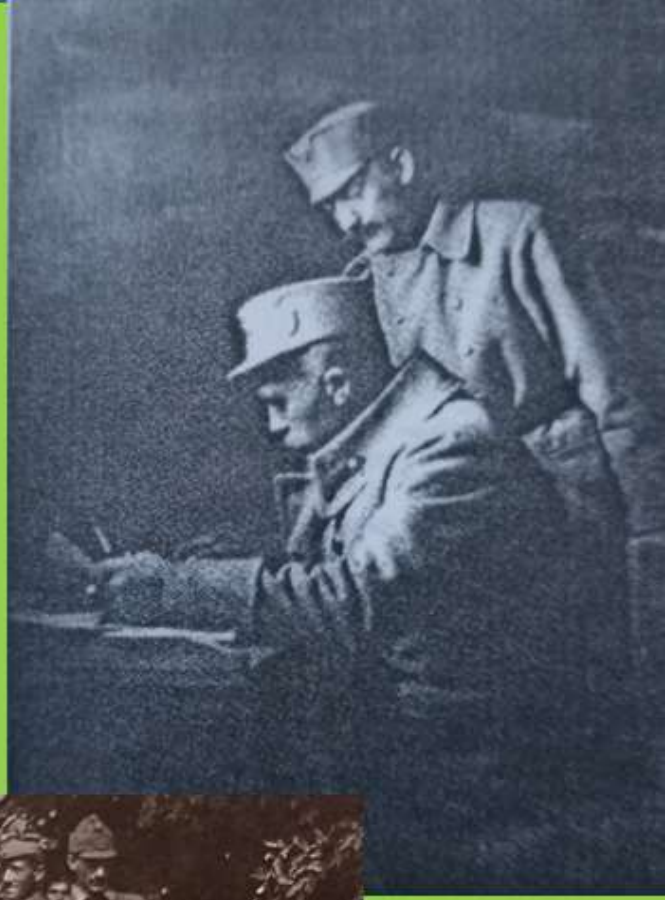
*Пробоева сотня Богдана
Гнатевича в Надітичах*

*Курінний звіт УСС
у Верині*

Деякий час командантом
Вишколу
був отаман-майор Мирон
Тарнавський.

*На світлині: Отаман Мирон
Тарнавський і четар Володимир
Старосольський у Розвадові*

Старшини УСС в Розвадові

Кіш УСС або Запасна сотня розташовувався у селах
Пісочна і Черниця.

Головне завдання Коша - набір добровольців.

Отаман-майор Никифор Гірняк – командант Коша.

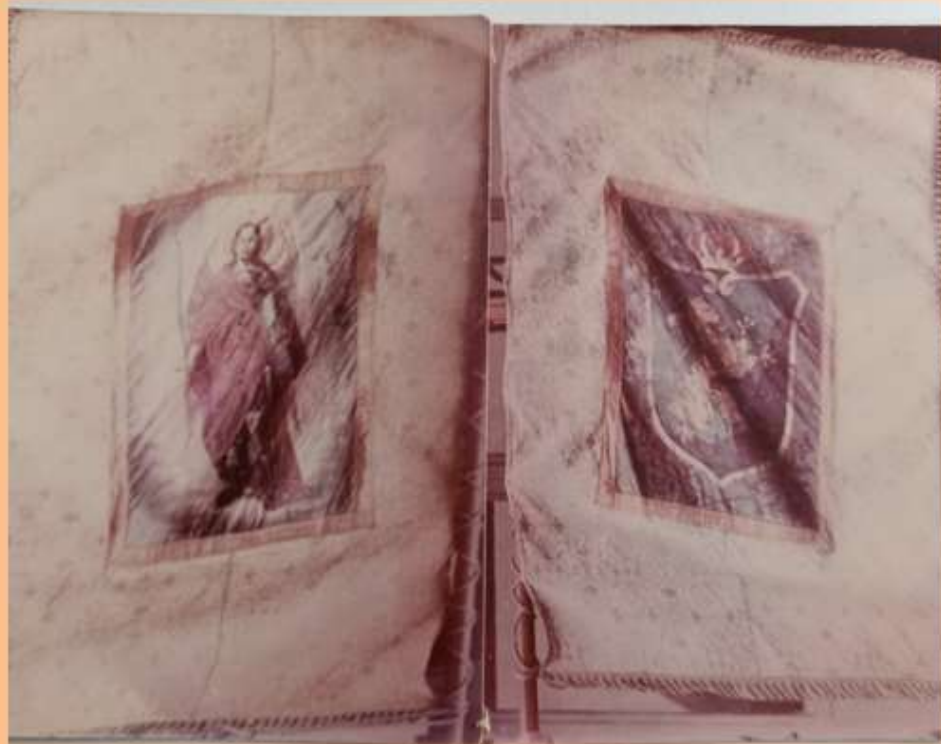

У 1917 р. січові стрільці у Пісочній збудували величний пам'ятник УСС.

За більшовицької влади його було зруйновано.

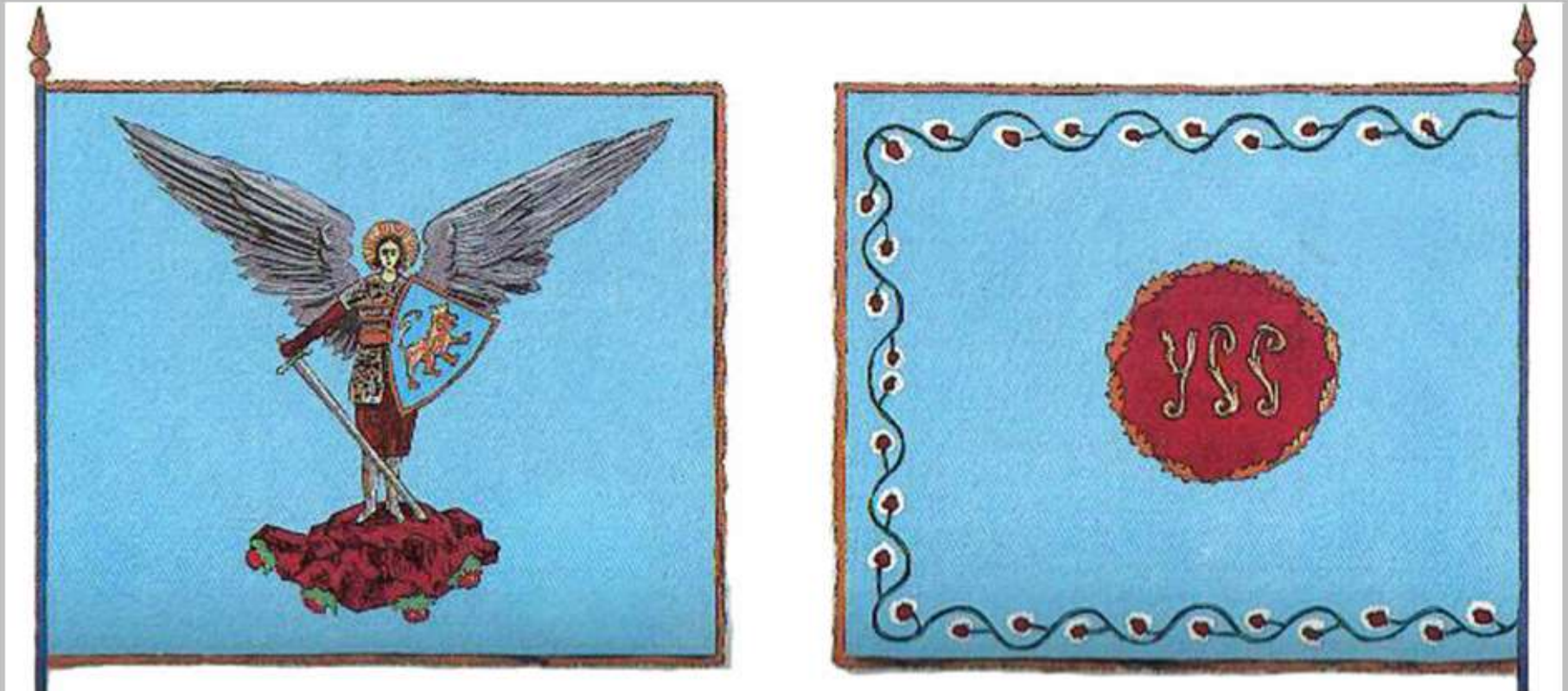
У 1989 р. Пісочненська громада відновила цей пам'ятник.

Восени 1917 р. було освячено **два стрілецькі прапори**. Перший прапор виготовили січові стрільці і місцева молодь для розвадівської “Просвіти”. Його **освячено 27 вересня 1917 р.** У даний час він зберігається у розвадівській церкві.

Прапор Легіону УСС освятив митрополит Андрей Шептицький
28 жовтня 1917 р.

в околицях Розвадова в присутності німецького, австрійського
і стрілецького командування.

Митрополит Андрей
Шептицький посвячує
прапор УСС

Урочистий марш з
стрілецьким
прапором

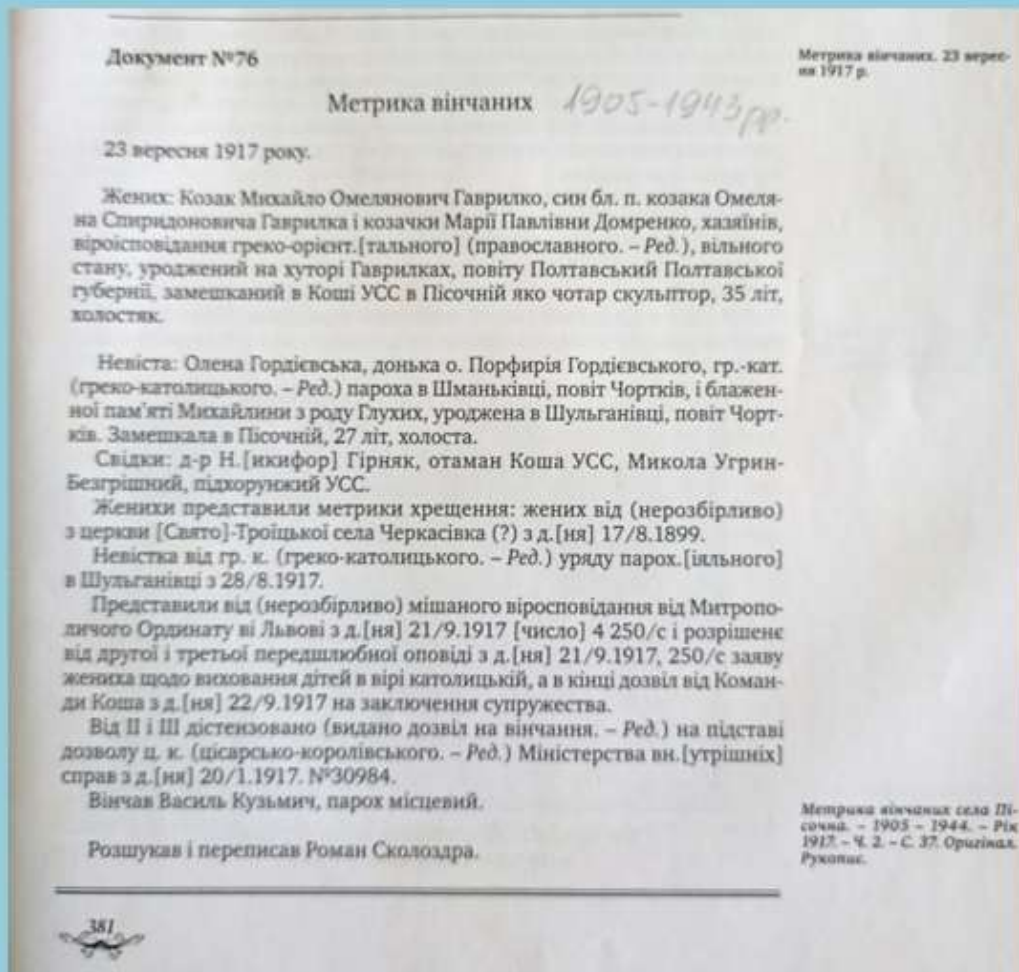
Впродовж 1916-1919 рр. у селах нашої громади вінчалоя 17 стрільців і старшин.

Так, 22 листопада 1916 р. у розвадівській церкві Воскресіння Христового вінчався **стрілецький лікар Родіон Сліпий** зі с. Заздрість на Тернопільщині.

До речі, він був двоюрідним братом майбутнього патріарха УГКЦ Йосифа Сліпого.

23 вересня 1917 р. у пісочненській церкві Успіння Пресвятої Богородиці вінчався **скульптор Михайло Гаврилко**.

Пізніше чекісти спалили М.Гаврилка у топці паровоза.

У червні 1918 р. у Вишкіл та Кіш УСС прийшов наказ переїхати до фронтових частин на Велику Україну.

7 червня 1918 р. у Верині відбулося **польове Богослужіння**, після чого стрільці залізницею від'їхали на Схід.

*З нагоди від'їзду
Роман Купчинський
написав пісню:*
**Зажурились галичанки
Та й на тую зміну,
Що відходять усусуси
Та й на Україну.**

ЗУНР і УГА

У ніч на 1 листопада 1918 р. українці мирним шляхом перебрали у Львові владу в свої руки, але вже після обіду польські боївкарі розпочали воєнні дії, які переросли у польсько-українську війну 1918-1919 рр. Незабаром проголошено ЗУНР і починається формування **УГА**.
Столиці ЗУНР – Львів, Тернопіль, Станіславів.

*В той час більшість території Миколаївщини входила до складу **Жидачівського повіту**.*

У ніч на 1 листопада 1918 р. українці мирним шляхом перебрали владу в Жидачеві, а 3 листопада – в Миколаєві.

Вирішувалося 2 головних питання

Формування органів
місцевої влади

Набір добровольців для
військових дій у Львові

З 13 листопада почалася **мобілізація до УГА**, в якій лише з Розвадова воювали майже 80 стрільців і старшин:

Стрільці УГА
Василь Коваль і Федір Онішечко

Стрілець УГА
Григорій Данчевський
з Надітичів

Варто відзначити **сотника Василя Панчака з Надітичів**, який у Державному секретаріаті військових справ на чолі з Дмитром Вітовським очолював персональний відділ. Брав участь у боях на Великій Україні. Помер 1919 р. від тифу у Вінниці.

Онуфрій Шух з Розвадова, старшина Начальної Команди УГА. Помер 1919 р. від тифу у Вінниці.

У середині травня 1919 р. польські війська перейшли у наступ. Після запеклих боїв під Миколаєвом українські відділи відійшли у бік Жидачева, Ходорова і Стрия.

На території наших сіл боїв з поляками у травні 1919 р. не було.

Про те, як воювала УГА проти більшовиків і денікінців розповідається у романі “Маруся” відомого письменника В. Шкляра.

Серед героїв роману – уродженці наших сіл: священник Михайло Якубів з Розвадова, старшини Василь Панчак і Онуфрій Шух, Проців з Надітичів та інші.

Одним із наукових консультантів письменника був і я, Роман Сколоздра.

Підпільна діяльність ОУН

У 20-30 рр. ХХ ст. українці Галичини і Волині в умовах польської окупації продовжували боротьбу за власну державу. Керували цією боротьбою УВО, а потім ОУН на чолі з Євгеном Коновальцем. Членами ОУН були Андрій Данчевський з Надітичів, Осип Карачевський з Держова, Микола Петерко з Розвадова та інші.

Набагато більше наших земляків стали членами ОУН, особливо після трагічних подій кінця 1932 р., коли на околиці Верина польською поліцією було затримано відомих **бойовиків ОУН Василя Біласа і Дмитра Данилишина**. На місці їх затримання в 1933 р. і 1934 р. було встановлено пам'ятні хрести, знищені поліцією та їхніми прислужниками.

В грудні 1934 р. заарештовано майже 30 членів ОУН. Їх засудили у Веринській справі на різні терміни ув'язнення.

На місце заарештованих прийшли нові члени ОУН.

Про діяльність підпільних п'ятірок ОУН свідчать документи польської поліції. 1936-1939 рр. члени ОУН провели численні акції на території своїх сіл, про що свідчать документи польської поліції.

№	Ім'я	Адреса	Дата	Примітки
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

... (transcription of the handwritten text) ...

У вересні 1939 р. з початком німецько-польської війни, члени ОУН підняли справжні повстання в Галичині та на Волині, в тому числі на Миколаївщині та на Стрийщині.

Центр повстання на Миколаївщині – *с. Надітичі*.

На придушення повстання польська влада кинула відділи поліції та осадників із Жидачева, саперний батальйон із Стрия і навіть кавалерійський відділ із Бережан. В результаті запеклого бою *карателі тільки убитими втратили 42 вояків.*

Повстанці відступили, а карателі спалили Надітичі, Верин, частково Крупсько та інші села.

ЗБРОЙНА БОРОТЬБА УПА І ПІДПІЛЛЯ ОУН

ЗАГАЛЬНІ ВТРАТИ ЗАГИБЛИХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ РОЗВАДІВСЬКОЇ ГРОМАДИ

Верин	18
Держів	17
Київець	30
Крупсько	23
Надітичі	39
Пісочна	27
Розвадів	45
Черниця	13
РАЗОМ	212 осіб
<i>Всього по Миколаївщині</i>	<i>1300 осіб</i>

14 жовтня 2012 року у
Миколаєві освячено
пам'ятник Провідникові
ОУН Степану Бандері.
На пам'ятній таблиці
виписано прізвища 42
керівників ОУН
районного,
надрайонного, окружного
та крайового рівня,
уродженців
Миколаївщини,
у тому числі **15 з нашої**
громади.

Верин

Паньків Іван – “Явір”, сотенний УПА з 1944 р., поручник УПА. Командував сотнею у боях з відділами Армії Крайової, німецькими та більшовицькими загарбниками. Керував розгромом карального відділу німців у Верині у червні 1944 р. Загинув 4 травня 1950 р. у бою з відділом МГБ між селами Ілів – Малехів.

Сколоздра Василь – “Грабенко”, сотенний УПА на Волині, поручник УПА, командир Городоцького тактичного відтинку УПА “Асфальт”. Особистий охоронець Степана Бандери у Мюнхені.

Надітичі

Грица Юрій-Андрій – “Юрко”, надрайонний провідник ОУН Стрийщини в 1949-1950 рр. Загинув в бою з МГБ 19 березня 1950 р. у Стрию.

Мельничин Микола – “Кірам”, член ОУН, заступник командира сотні “Явора”. Загинув 12 грудня 1950 р. поблизу Болехова у бою з МГБ.

Федів Іван – “Іскра”, член ОУН, булавний УПА, секретар Львівського крайового проводу ОУН. Загинув 4 травня 1950 р. між селами Малехів-Ілів.

Держів

Карачевський Осип – “Свобода”, член ОУН, побратив С. Бандери, військовий референт крайового проводу. Загинув у німецькому концтаборі.

Розвадів

Корда Дмитро – “Кінаш”, член ОУН, чотовий УПА на Волині. Загинув у бою з більшовицькими партизанами на Волині в 1943 р.

Петерко Микола – “Мостовий”, член УВО, член ОУН. Окружний референт СБ Дрогобиччини. Загинув у бою 3 червня 1947 р. поблизу с. Нижня Стинава.

З Розвадова походили прямі предки Романа Шухевича. У 1997 р. я дослідив метричні книги з Розвадівської церкви і встановив детальний родовід Шухевичів, починаючи з початку XVIII ст.

Шухи-Підцерковні – давні жителі Розвадова. Наймолодший син Івана Шухи-Підцерковного Євстахій закінчив теологічні студії у Львові. Там він записався як шляхтич на прізвище Шухевич, оскільки його мати Анна Данчевська була з давнього українсько-польсько-татарського шляхетського роду.

Євстахій отримав парафію на теперішній Франківщині. Саме від нього пішла знаменита родина Шухевичів.

Впродовж 1944-1949 рр. Роман Шухевич неодноразово бував у Миколаївсько-Ілівських лісах, де проводив підпільні зустрічі та наради.

Особистим охоронцем
Р. Шухевича
був **Іван-Проців "Рибак"**
з **Надітичів**, який загинув
у 1945 р. на Тернопільщині.

*67 років родина не знала про
його долю.*

У 1948 р. Роман Шухевич відправив у Мюнхен до С. Бандери спеціальну кур'єрську групу, до складу якої включив найкращих бойових командирів УПА, яких він знав по батальйону "Нахтігаль": **сотенного "Явора", сотенного "Грабенка", заступника сотенного "Кірама", сотенного Михайла Горчина "Грузина"**, родом з Великої Волі, командира сотні "Бойки" ім. Б. Хмельницького на Сколівщині і ще двох підпільників. На території Чехословаччини троє останніх загинули, а троє перших щасливо добралися до Мюнхена і передали важливі документи для С. Бандери і багато усної інформації

Восени 1949 р. "Явір" і "Кірам" десантувалися з літака в Крупському лісі, мали зустріч з Р. Шухевичем і передали йому документи від С. Бандери.

Перший зліва:

***Михайло Горчин-
“Грузин”***

Список використаної літератури

1. Коваль Р. Михайло Гаврилко: і стеклом, і шаблею. Історичний нарис. – Київ: Історичний клуб “Холодний Яр”, Вінниця: ДП “Державна картографічна фабрика”, 2011.
2. Мала фотоенциклопедія Українських Січових Стрільців. – Львів: Галицька видавнича спілка, 2004.
3. Метрика вінчаних села Розвадова. 1877-1927. – с. 146.
4. Метрика вінчних села Пісочна. 1905-1944. – с.37.
5. Миколаївщина. Збірник наукових статей. Том 1. – Львів, 1998.
6. Миколаївщина. Збірник наукових статей. Том 2. – Львів, 2002.
7. Мороз В., Сколоздра Р. Стоїть символічна могила. – Громада (Миколаїв), 7.06.2011.
8. Мороз В., Сколоздра Р. “Рибак” з Надітичів. – Заграва (Стрий), квітень 2012.
9. Павлишин О. Львівщина в добу ЗУНР (1918-1919). – Львів: Літопис, 2008.
10. Сколоздра Р. Андрій Данчевський – “Демко”. – Заграва (Стрий), червень 2012.
11. Сколоздра Р. Миколаївщина у визвольних змаганнях 1914-1920 рр. (Миколаївщина. Том 4). – Львів, 2007.
12. Сколоздра Р. Побратими Бандери. – Громада (Миколаїв), 2.07.2008.
13. Сколоздра Р. Роман Шухевич і Миколаївщина. – Громада (Миколаїв), 6.07.2007.
14. Сколоздра Р. Сотник УПА Іван Паньків, псевдо “Явір”. – Громада (Миколаїв), 10.04.1997.
15. Сколоздра Р. Сотник УПА Іван Паньків (“Явір”). – Вісник Розділля, 13.06.1998.
16. Сколоздра Р. Сотник УПА Василь Сколоздра (Псевдо “Грабенко”). – Вісник Розділля, 20.06.1998.
17. Українські січові стрільці, 1914-1920 (За ред. Б. Гнаткевича та ін.) – Львів, 1991.